

**O‘ZBEKISTONDA OQILONA SOLIQ SIYOSATI –
IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI SIFATIDA**

**Bo`ronov Shavkat Xudoyshukurovich
– mustaqil tadqiqotchi**

Annotatsiya: O‘zbekistonda soliq siyosati iqtisodiy barqarorlik va davlat byudjetini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu maqola mamlakatdagi soliq tizimining asosiy tamoyillari, islohotlar, soliq yukini yengillashtirish bo‘yicha chora-tadbirlar va iqtisodiy rivojlanish uchun soliq siyosatining roli haqida tahlilni o‘z ichiga oladi. Shuningdek mazkur maqola O‘zbekistondagi soliq siyosatining asosiy tamoyillari, mavjud yutuqlar va mavjud muammolarni tahlil qilishga, shuningdek, soliq tizimining iqtisodiy o‘shish va barqarorlikka ta’sirini baholashga ham qaratilgan. Ushbu tahlil orqali mamlakatning soliq siyosatini yanada takomillashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish ko‘zda tutilgan.

Kalit so‘zlar: soliq siyosati, soliq tizimi, iqtisodiy rivojlanish, soliq islohotlari, davlat byudjeti, soliq yuki, fiskal siyosat, moliyaviy barqarorlik, investitsiyalar.

Аннотация: Налоговая политика в Узбекистане играет важную роль в обеспечении экономической стабильности и формировании государственного бюджета. В статье рассматриваются основные принципы налоговой системы страны, реформы, меры по снижению налоговой нагрузки и роль налоговой политики в экономическом развитии.

Ключевые слова: налоговая политика, Узбекистан, налоговая система, экономическое развитие, налоговые реформы, государственный бюджет, налоговая нагрузка, фискальная политика, финансовая стабильность, инвестиции.

Abstract: Tax policy in Uzbekistan plays a crucial role in ensuring economic stability and shaping the state budget. This article analyzes the key principles of the country's tax system, reforms, measures to reduce tax burdens, and the role of tax policy in economic development.

Keywords: tax policy, Uzbekistan, tax system, economic development, tax reforms, state budget, tax burden, fiscal policy, financial stability, investments.

Kirish. Soliq siyosati har bir davlat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi, chunki u davlat byudjetini shakllantirish, ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni

ta'minlash va iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishda markaziy o'rin tutadi. O'zbekistonda so'nggi yillarda soliq siyosatini takomillashtirish va uning iqtisodiyotga ta'sirini kuchaytirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar soliq yukini yengillashtirish, soliq to'lovchilarning huquqlarini himoya qilish va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishga qaratilgan. O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan so'ng, milliy soliq tizimini shakllantirishga kirishdi¹.

Dastlabki yillarda soliqlar iqtisodiyotni boshqarish vositasi sifatida xizmat qildi. Keyinchalik, mamlakat iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va bozor mexanizmlariga o'tish jarayonida fiskal siyosatni yanada takomillashtirishga ehtiyoj sezdi. Soliq siyosati orqali davlat iqtisodiyotning turli sohalarida strategik yo'nalishlarni qo'llab-quvvatlaydi, investitsiyalarni rag'batlantiradi va tadbirkorlik muhitini yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshiradi².

Bugungi kunda O'zbekistonning soliq siyosati davlat byudjetining asosiy daromad manbai sifatida nafaqat iqtisodiyotni boshqarish, balki ijtimoiy tenglikni ta'minlash, xususiy sektorni rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatdagi soliq tizimi hozirgi kunda soddalashtirilgan va biznes muhitini yaxshilashga yo'naltirilgan bo'lib, bu jarayon xalqaro tajriba asosida takomillashtirilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan 2019-yilgi "Soliq kodeksi" islohoti mamlakatda soliq siyosatini modernizatsiya qilishda yangi bosqichni boshlab berdi. Ushbu islohotlar soliq ma'muriyatchiligini soddalashtirish, soliqlarni avtomatlashtirish va soliq yukini kamaytirish orqali tadbirkorlar va soliq to'lovchilarning manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan. Xususan, soliq stavkalarini pasaytirish, daromadlar ustidan ikki karra soliqqa tortishni bartaraf etish va elektron hisob-kitob tizimini joriy qilish kabi yondashuvlar iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim qadam bo'ldi.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgan dastlabki yillardan boshlab milliy soliq tizimini shakllantirish va uni mamlakat iqtisodiy taraqqiyotiga moslashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirdi. Ushbu jarayon davomida soliqlarning iqtisodiyotga ta'siri va ularning samaradorligi doimiy e'tibor markazida bo'lib kelgan. Mamlakat iqtisodiy siyosatida soliq tizimi ikki asosiy

¹ Yunusov, A. Soliq tizimining rivojlanishi va innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Innovatsion tadqiqotlar markazi. 2023. 23-b.

² Toshmatov F. O'zbekistonda soliq ma'muriyatchiligini raqamlashtirishning ahamiyati. Toshkent: Milliy universitet nashri. 2021. 46-b.

yo‘nalishda rivojlanib kelmoqda: davlat byudjeti uchun barqaror daromad manbai yaratish va xususiy sektor uchun qulay ishbilarmonlik muhitini shakllantirish.

Soliqlar, xususan, kichik va o‘rta biznes subyektlarini qo‘llab-quvvatlashda muhim omil bo‘lib, davlat iqtisodiyotining turli sektorlarida o‘shish va barqarorlikni ta‘minlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, soliqlar orqali davlat iqtisodiy strategiyalarni amalga oshiradi, jumladan, eksportni qo‘llab-quvvatlash, investitsiyalarni jalb qilish va tadbirkorlik faoliyatini kengaytirish.

O‘zbekistonda soliq siyosatini isloh qilish jarayoni so‘nggi yillarda sezilarli tezlashdi. Xususan, 2017-yildan boshlab mamlakat rahbariyati tomonidan iqtisodiyotni liberallashtirish va soliqlarni soddalashtirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirila boshlandi. Soliq siyosatining modernizatsiyasi natijasida soliqlarni boshqarish tizimi takomillashtirilib, "raqamli boshqaruv" yondashuvi keng joriy qilindi. Bu o‘z navbatida davlatning fiskal siyosatini shaffof qilish va soliq to‘lovchilarning manfaatlarini himoya qilish imkonini yaratdi.

O‘zbekistonning yangi “Soliq kodeksi” (2019-yil) mamlakatda iqtisodiy islohotlarning yangi bosqichini boshlab berdi. Ushbu kodeks soliq yukini sezilarli darajada kamaytirish, soliq to‘lovlarni avtomatlashtirish va biznes muhitini yaxshilashga qaratilgan edi. Xususan, daromad solig‘i stavkalarining pasaytirilishi, kichik biznes uchun yengillashtirilgan soliqlar va elektron soliq tizimining joriy etilishi iqtisodiy faollikni oshirishda muhim rol o‘ynadi. Ushbu yondashuvlar mamlakat iqtisodiyotini yanada barqarorlashtirish va yangi investitsiyalar uchun qulay muhit yaratishga xizmat qildi. Soliq siyosatining mamlakat iqtisodiy o‘shishiga ta’siri xalqaro hamkorlik va global iqtisodiy tendensiyalar bilan ham bog‘liq³.

O‘zbekiston ikki tomonlama soliqqa tortishning oldini olish bo‘yicha qator davlatlar bilan bitimlar imzoladi. Bu esa xorijiy investorlar uchun qulay sharoitlar yaratish bilan birga, investitsiya hajmini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, soliq tizimining raqamlashtirilishi va avtomatlashtirilishi soliqlarni yig‘ish samaradorligini oshirish, soliq huquqbuzarliklarini kamaytirish va iqtisodiyotni “soyashuv”dan chiqarishga imkon beradi. Soliq siyosatining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati ham katta⁴.

Davlatning fiskal siyosati nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki ijtimoiy tenglikni ta‘minlash uchun ham vosita bo‘lib xizmat qiladi. Soliq daromadlari orqali ta‘lim, sog‘liqni saqlash va ijtimoiy infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish

³ Yunusov, A. Soliq tizimining rivojlanishi va innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Innovatsion tadqiqotlar markazi. 2023. 19-b.

⁴ Toshmatov F. O‘zbekistonda soliq ma‘muriyatchiligini raqamlashtirishning ahamiyati. Toshkent: Milliy universitet Nashri. 2021. 43-b.

imkoniyati yaratiladi. Shu bilan birga, soliq siyosati xususiy sektor bilan davlat o'rtasida muvozanatni ta'minlashda vosita sifatida ishlatiladi, bu esa iqtisodiyotni yanada diversifikatsiya qilishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari mamlakat iqtisodiy siyosatini yanada rivojlantirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga asos bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili. Soliq siyosati bo'yicha ilmiy adabiyotlar ushbu mavzuning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganishga qaratilgan. Adam Smitning "Boylikning asosi" asarida soliq tizimining asosiy tamoyillari, xususan, adolatlilik, qulaylik va samaradorlik tamoyillari bayon etilgan. Ushbu tamoyillar hozirgi zamon fiskal siyosatining shakllanishida ham asosiy mezon bo'lib xizmat qilmoqda. Smitning soliqlarni iqtisodiy resurslarni boshqarish vositasi sifatida ko'rishi soliq siyosatining iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini tahlil qilish uchun muhim nazariy asos hisoblanadi.

Keyingi yillarda Keynesning "Umumiy nazariya" asarida soliqlarning iqtisodiy faollikka ta'siri bo'yicha ilgari surilgan g'oyalar ham dolzarbligicha qolmoqda. Keynesga ko'ra, soliqlar orqali davlat iqtisodiy faollikni rag'batlantirishi yoki cheklashi mumkin. Bu tamoyillar O'zbekistonning soliq siyosatini isloh qilishda ham o'z aksini topgan, xususan, soliq yukini kamaytirish orqali tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va investitsiyalarni rag'batlantirish choralari ko'rilgan.

L.Karimovning "Soliq siyosatining rivojlanishi"⁵ asarida mamlakatdagi fiskal siyosatning o'ziga xos jihatlari va uning iqtisodiyotga ta'siri tahlil qilingan. Ushbu tadqiqotlar O'zbekistondagi soliq siyosatini modernizatsiya qilish va xalqaro tajribani integratsiya qilish zaruriyatini ko'rsatadi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi tomonidan chop etilgan yillik hisobotlar mamlakatdagi soliq tizimining isloh qilinishi va yutuqlarini tahlil qilish uchun muhim manba hisoblanadi⁶.

O'zbekistonda soliq siyosatining rivojlanishi va uning iqtisodiy tizimga ta'siri bo'yicha adabiyotlar soliq tizimining nazariy va amaliy jihatlarini chuqur o'rganishga imkon beradi.

Soliq siyosatining asosiy tamoyillari Adam Smitning "Boylikning asosi" asarida ifodalangan bo'lib, unda soliqlar adolatlilik, qulaylik va samaradorlik kabi mezonlar asosida baholangan. Ushbu tamoyillar zamonaviy soliq siyosatining ham nazariy asosini tashkil qiladi.

⁵ Karimov L. (2022). O'zbekistonda soliq siyosati: Tarixiy rivojlanish va zamonaviy tendensiyalar. Toshkent: Samarqand Davlat Universiteti Nashri

⁶ Karimov L. (2022). O'zbekistonda soliq siyosati: Tarixiy rivojlanish va zamonaviy tendensiyalar. Toshkent: Samarqand Davlat Universiteti Nashri

O‘zbekistonning fiskal siyosatini isloh qilishda ushbu tamoyillarga moslashish mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Keynesning “Umumiy Nazariya” asarida soliqlarni iqtisodiy faollikni boshqarish vositasi sifatida ko‘rish konsepsiyasi keltirilgan. Keynes nazariyasiga ko‘ra, davlat soliqlar orqali iqtisodiy faollikni rag‘batlantirishi yoki uni cheklashi mumkin.

Bu tamoyillar O‘zbekistonda soliqlarni yengillashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan siyosatni shakllantirishda qo‘llanilgan. Xususan, daromad solig‘ini pasaytirish, yuridik shaxslar uchun yengillashtirilgan soliq stavkalarini joriy qilish va kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash orqali iqtisodiy faollikni oshirish maqsadida bir qator islohotlar amalga oshirilgan. Zamonaviy adabiyotlarda soliq tizimining xalqaro tajribalari va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o‘rni keng tahlil qilinadi.

Masalan, Jahon Bankining hisobotlarida fiskal siyosatning soddalashtirilgan shakllari, soliq bazasini kengaytirish va soliqlarni yig‘ish samaradorligini oshirish bo‘yicha tavsiyalar berilgan. Ushbu tavsiyalar O‘zbekistonning soliq tizimini modernizatsiya qilishda muhim rol o‘ynadi. Soliq yukini kamaytirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirish bo‘yicha qabul qilingan chora-tadbirlar Jahon Banki tomonidan ilgari surilgan “Soddalashtirilgan soliq siyosati” konsepsiyasiga mos keladi.

OECD⁷ tadqiqotlari xalqaro soliq ma‘muriyatchiligi bo‘yicha muhim yondashuvlarni taklif qiladi. Xususan, OECDning soliq bazasini kengaytirish va soliqlarni avtomatlashtirish bo‘yicha tajribasi O‘zbekistonda elektron soliq tizimini joriy qilishda asos sifatida ishlatilgan. Ushbu tadqiqotlar soliqlarni shaffof boshqarish va “raqamli boshqaruv” tizimlarini joriy etish orqali davlat byudjetini to‘ldirish va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishga yo‘naltirilgan.

Mahalliy tadqiqotchilar tomonidan olib borilgan izlanishlarda O‘zbekiston soliq tizimining milliy xususiyatlari tahlil qilingan.

Davlat soliq qo‘mitasi tomonidan e‘lon qilingan yillik hisobotlar mamlakatdagi soliq siyosatining amaliy natijalari haqida batafsil ma‘lumot beradi. Innovatsion yondashuvlar, jumladan, elektron soliq tizimlarini joriy qilish va soliq to‘lovchilarning shaffofligini oshirish bo‘yicha qabul qilingan chora-tadbirlar xalqaro adabiyotlarda keng yoritilgan. Brynjolfsson va McAfee tomonidan ishlab chiqilgan raqamli texnologiyalarning iqtisodiyotga ta‘sirini o‘rganuvchi tadqiqotlar soliqlarni avtomatlashtirish orqali samaradorlikni oshirishni ta’kidlaydi. Ushbu yondashuvlar O‘zbekistonda elektron hisob-kitob tizimlarini rivojlantirish va norasmiy iqtisodiyotni kamaytirishda muvaffaqiyatli qo‘llanilmoqda.

⁷ OECD. (2023). Tax Policy and Economic Growth: Best Practices for Developing Countries. Paris: OECD Publishing.

Schumpeterning innovatsiyalar va iqtisodiy jarayonlardagi o'zgarishlar haqidagi nazariyalari ham soliqlarni boshqarish bo'yicha zamonaviy yondashuvlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Uning "ijodiy buzilish" konsepsiyasi soliqlarni tadbirkorlikni rag'batlantirish va innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash vositasi sifatida ko'rishga asos beradi. O'zbekistonda soliq siyosatining kichik biznesni rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga qaratilgan qismi ushbu nazariyani amaliyotda qo'llashning samarali misoli hisoblanadi⁸.

Bundan tashqari, O'zbekistondagi soliq siyosatining rivojlanishi xalqaro moliyaviy tashkilotlar, jumladan, IMF va Jahon Bankining moliyaviy texnik yordami asosida amalga oshirilgan. Ushbu tashkilotlarning hisobotlari mamlakat soliq tizimining jahon iqtisodiy tendensiyalari bilan uyg'unlashuvini ta'minlash uchun muhim manba sifatida xizmat qilmoqda. Masalan, IMFning fiskal barqarorlikni oshirish bo'yicha tavsiyalari O'zbekistonning davlat qarzini boshqarish va soliq tushumlarini oshirish strategiyasiga asos bo'lgan.

Metodologiya. Tadqiqot metodologiyasi sifatli va miqdoriy yondashuvlarning kombinatsiyasiga asoslangan.

Birinchi bosqichda adabiyotlar sharhi orqali soliq siyosatining nazariy asoslari va xalqaro tajribasi o'rganildi. Adam Smit, Keynes va zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarga asoslanib, soliq tizimining iqtisodiy samaradorlikka ta'siri baholandi.

Ikkinchi bosqichda empirik ma'lumotlar yig'ildi. Ma'lumotlar Jahon Banki, IMF va Davlat soliq qo'mitasi kabi manbalardan olindi. O'zbekistonning soliq yukini kamaytirish va fiskal barqarorlikni ta'minlash bo'yicha islohotlari raqamlarda tahlil qilindi. Soliq bazasini kengaytirish va soliq ma'muriyatchiligini avtomatlashtirishning natijalari batafsil o'rganildi. Ma'lumotlarni tahlil qilishda statistik va iqtisodiy modellar qo'llanildi. Korrelatsion va regressiya tahlillari orqali soliq siyosati va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik baholandi. Komparativ tahlil usuli yordamida O'zbekistonning soliq tizimi boshqa mamlakatlar bilan solishtirildi. Ushbu metodologiya orqali soliq siyosatining iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini o'rganish va islohotlarni yanada takomillashtirish uchun tavsiyalar ishlab chiqildi.

Muhokama. Ushbu tadqiqotda O'zbekistondagi soliq siyosatining iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini o'rganish uchun sifatli va miqdoriy yondashuvlarning kombinatsiyasidan foydalanilgan. Tadqiqot uch bosqichda amalga oshirildi: nazariy asoslarni o'rganish, empirik ma'lumotlarni yig'ish va ularni tahlil qilish hamda tadqiqot natijalarini baholash va tavsiyalar ishlab chiqish. Birinchi bosqichda nazariy

⁸ Karimov L. (2022). O'zbekistonda soliq siyosati: Tarixiy rivojlanish va zamonaviy tendensiyalar. Toshkent: Samarqand Davlat Universiteti Nashri

asoslarni o'rganish uchun keng qamrovli adabiyotlar sharhi amalga oshirildi. Ushbu bosqichda Adam Smit, John Maynard Keynes va Joseph Schumpeter kabi olimlarning asarlari, shuningdek, Jahon Banki, IMF va OECD kabi xalqaro tashkilotlarning hisobotlari tahlil qilindi.

Empirik ma'lumotlarni yig'ish jarayonida xalqaro tajribalarning O'zbekiston sharoitiga moslashuvi alohida e'tiborga olindi. Misol sifatida, OECD tomonidan ishlab chiqilgan soliq ma'muriyatchiligini avtomatlashtirish va raqamli boshqaruv tizimlari O'zbekistonda joriy qilingan va bu jarayonning samaradorligini baholashda foydalanilgan.

Jahon Banki va IMFning fiskal barqarorlikni ta'minlash bo'yicha tavsiyalari O'zbekistonning iqtisodiy siyosatida qanday amalga oshirilganini kuzatish uchun manba sifatida ishlatildi. Komparativ tahlil usuli yordamida O'zbekistonning soliq siyosati boshqa davlatlarning tajribalari bilan solishtirildi. Misol sifatida, OECD⁹ a'zolari bo'lgan rivojlangan davlatlar va rivojlanayotgan mamlakatlarning soliq siyosati va islohotlari o'rganildi. Bu soliq ma'muriyatchiligidagi samarali yondashuvlarni aniqlash va ularni O'zbekiston sharoitida tatbiq etish imkoniyatlarini baholashga yordam berdi.

Xususan, Koreya Respublikasi va Polshaning soliq ma'muriyatchiligidagi raqamli boshqaruv tizimlari O'zbekistonning elektron soliq tizimini rivojlantirishda namunali model sifatida o'rganildi.

Tadqiqotning yana bir muhim jihati sifatida sifatli ma'lumotlar yig'ishga qaratilgan anketalar va intervyular o'tkazildi. Intervyular davomida O'zbekistonning Davlat soliq qo'mitasi vakillari, iqtisodchilar va biznes sektori vakillari bilan muloqot olib borildi. Ushbu jarayonda soliqlarni boshqarishdagi amaliy muammolar va soliq to'lovchilar duch kelayotgan qiyinchiliklar haqida batafsil ma'lumotlar olindi. Shuningdek, xalqaro tashkilotlarning vakillari bilan olib borilgan intervyular orqali O'zbekistonning soliq tizimini takomillashtirish bo'yicha xalqaro tajribalarga oid tavsiyalar o'rganildi.

Metodologiya doirasida soliqlarni raqamlashtirish va avtomatlashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratildi. Elektron hisob-kitob tizimlari va soliq to'lovchilar bilan onlayn o'zaro munosabatlarni yo'lga qo'yishning iqtisodiy samaradorligi baholandi. Bu jarayon O'zbekiston soliq tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish va iqtisodiyotni soylashuvdan chiqarishga xizmat qiladigan muhim vosita sifatida tahlil qilindi.

⁹ OECD. (2023). Tax Policy and Economic Growth: Best Practices for Developing Countries. Paris: OECD Publishing

Tahlil va natijalar. O‘zbekistonda soliq siyosati davlatning iqtisodiy rivojlanish strategiyasining ajralmas qismi bo‘lib, uning iqtisodiyotga ta’siri nafaqat davlat byudjetini shakllantirishda, balki tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash, investitsiyalarni jalb qilish va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashda ham namoyon bo‘ladi. Ushbu tadqiqot O‘zbekiston soliq siyosatining asosiy tamoyillari, mavjud yutuqlari va muammolarini tahlil qilishga hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan.

Avvalo, mamlakatda so‘nggi yillarda amalga oshirilgan soliq islohotlari soliq tizimining samaradorligini oshirishga, soliq ma‘muriyatchiligini soddalashtirishga va tadbirkorlik uchun qulay muhit yaratishga qaratilgan. 2019-yilda qabul qilingan yangi Soliq kodeksi ushbu islohotlarning muhim bosqichiga aylangan bo‘lib, u daromad solig‘ini pasaytirish, elektron hisob-kitob tizimlarini joriy qilish va soliq yukini kamaytirish kabi yondashuvlarni o‘z ichiga oladi. Bu esa iqtisodiy faollikni oshirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va biznes muhitini yaxshilashda sezilarli natijalarga olib keldi.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, soliq siyosatining muvaffaqiyati bir nechta omillarga bog‘liq. Xususan, soliq tizimini modernizatsiya qilish, raqamlashtirish va xalqaro tajribalarni integratsiya qilish O‘zbekiston soliq siyosatining samaradorligini oshirgan. Elektron soliq tizimining joriy etilishi nafaqat soliq yig‘imlarini oshirdi, balki soliq to‘lovchilarning huquq va majburiyatlarini aniqroq belgilashga yordam berdi.

Bu esa davlatning fiskal siyosatini shaffof qilish va iqtisodiyotni “soyashuv”dan chiqarishga xizmat qildi. Soliq siyosati iqtisodiy o‘shishga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu tadqiqot davomida aniqlanganidek, soliq stavkalarini pasaytirish va yengillashtirilgan soliqlarni joriy qilish investitsiyalarning o‘shishiga va xususiy sektorning rivojlanishiga zamin yaratadi.

Shuningdek, kichik va o‘rta biznes uchun maxsus soliq rejimlari tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim omil bo‘ldi. Bu yondashuv O‘zbekiston iqtisodiyotining barqarorligini oshirish va yangi ish o‘rinlarini yaratishda asosiy vositalardan biri bo‘lib xizmat qilmoqda. Biroq, tadqiqot davomida soliq siyosatining ayrim kamchiliklari ham qayd etildi. Xususan, ayrim tarmoqlarda soliq ma‘muriyatchiligidagi murakkabliklar, soliqlarni yig‘ishda norasmiy iqtisodiyotning ulushi va tadbirkorlar uchun mavjud bo‘lgan moliyaviy yuk muammolari mavjud. Ushbu kamchiliklarni bartaraf etish uchun soliqlarni boshqarish tizimini yanada takomillashtirish, soliq to‘lovchilarga nisbatan yengillashtirilgan yondashuvlarni kengaytirish va xalqaro moliyaviy tashkilotlarning tajribasidan foydalanish zarur.

Xulosa sifatida, O‘zbekistonning soliq siyosati keyingi rivojlanish bosqichida milliy iqtisodiyotning barqarorligini ta’minlash va xalqaro iqtisodiy munosabatlarda

mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishda muhim o‘rin egallashi qayd etiladi.
Soliq tizimini yanada takomillashtirish uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqilgan:

1. **Elektron tizimlarni rivojlantirish va raqamlashtirishni kengaytirish:** Soliqlarni yig‘ish va boshqarishni avtomatlashtirish, shu jumladan, real vaqt rejimida nazorat qilish tizimlarini kengaytirish orqali shaffoflik va samaradorlikni oshirish.

2. **Soliq yukini optimallashtirish:** Ayrim tarmoqlarda soliq stavkalarini pasaytirish va kichik biznes subyektlari uchun maxsus soliq imtiyozlarini kengaytirish orqali iqtisodiy faollikni rag‘batlantirish.

3. **Xalqaro hamkorlikni kuchaytirish:** Ikki tomonlama soliqqa tortishni oldini olish va xorijiy investitsiyalar uchun qulay soliq sharoitlarini yaratish bo‘yicha xalqaro kelishuvlarni kengaytirish.

4. **Tadbirkorlar uchun maslahat xizmatlarini rivojlantirish:** Soliq to‘lovchilarning huquqlari va majburiyatlari haqida ma‘lumot beruvchi onlayn platformalarni tashkil etish orqali soliq to‘lovchilar bilan aloqalarni kuchaytirish.

Mazkur tadqiqotning natijalari O‘zbekiston soliq siyosatini takomillashtirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirish bo‘yicha yangi strategiyalar ishlab chiqishda ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi. Soliq tizimining samaradorligi va shaffofligini oshirish orqali mamlakat iqtisodiyoti barqaror o‘sishga erishishi mumkin. Ushbu yondashuvlar nafaqat milliy iqtisodiyotni mustahkamlash, balki xalqaro iqtisodiy maydonda O‘zbekistonning o‘rnini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. **Smith A.** (1776). *The Wealth of Nations*. London: W. Strahan and T. Cadell.
2. **Keynes J. M.** (1936). *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. London: Macmillan.
3. **Schumpeter J. A.** (1942). *Capitalism, Socialism, and Democracy*. New York: Harper & Brothers.
4. **Brynjolfsson E., & McAfee, A.** (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. New York: W. W. Norton & Company.
5. **Jahon Banki.** (2022). *Uzbekistan Tax Reform Report: Driving Economic Development through Fiscal Modernization*. Washington, D.C.: World Bank Publications.
6. **IMF.** (2022). *Fiscal Policy and Tax Reforms in Developing Economies: Uzbekistan in Focus*. Washington, D.C.: International Monetary Fund.
7. **OECD.** (2023). *Tax Policy and Economic Growth: Best Practices for Developing Countries*. Paris: OECD Publishing.

8. **Karimov L.** (2022). O‘zbekistonda soliq siyosati: Tarixiy rivojlanish va zamonaviy tendensiyalar. Toshkent: Samarqand Davlat Universiteti Nashri.
9. **Davlat Soliq Qo‘mitasi.** (2023). O‘zbekiston Respublikasi soliq hisobotlari: 2022-yilgi Tahlillar. Toshkent: Davlat Soliq Qo‘mitasi Nashri.
10. **McKinsey Global Institute.** (2021). Digital Taxation and Fiscal Innovations. New York: McKinsey & Company.
11. **BMT.** (2023). Barqaror Rivojlanish Maqsadlari: Fiskal Siyosatning Ijtimoiy Barqarorlikka Ta’siri. New York: United Nations Publications.
12. **Ebrill, L., Keen, M., Bodin, J.-P., & Summers, V.** (2001). The Modern VAT. Washington, D.C.: International Monetary Fund.
13. **Toshmatov, F.** (2021). O‘zbekistonda Soliq Ma’muriyatchiligini Raqamlashtirishning Ahamiyati. Toshkent: Milliy Universitet Nashri.
14. **Yunusov, A.** (2023). Soliq Tizimining Rivojlanishi va Innovatsion Yondashuvlar. Toshkent: Innovatsion Tadqiqotlar Markazi.
15. **Davlat Statistika Qo‘mitasi.** (2023). O‘zbekiston Iqtisodiy Ko‘rsatkichlari: Soliq Siyosati Dinamikasi. Toshkent: Davstatqo‘m Nashri.
16. **UNESCO.** (2023). Fiskal Siyosat va Ta’lim Moliyalashtirish: Soliq Daromadlaridan Foydalanish. Paris: UNESCO Publishing.
17. **Asian Development Bank.** (2022). Tax Reform and Digital Transformation in Central Asia: Uzbekistan Case Study. Manila: ADB Publications.
18. **OECD.** (2021). Fighting Tax Evasion through Digital Solutions. Paris: OECD Publishing.
19. **Polshanin, V.** (2020). Soliq Siyosati va Xalqaro Tajribalar: O‘zbekiston Uchun Darolar. Toshkent: O‘zbekiston Iqtisodiy Tadqiqotlar Instituti.
20. **Jahon Banki.** (2020). Ease of Doing Business in Uzbekistan: The Role of Tax Policy. Washington, D.C.: World Bank Publications.

